

Здобувач Гайдук О. В.

Київський Національний Економічний Університет, м. Київ, Україна

ХАРАКТЕРИСТИКА СУЧАСНОГО СТАНУ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ПЕДАГОГІВ ФІЗИЧНОГО ВИХОВАННЯ В НІМЕЧЧИНІ

Наприкінці 90-х років у розвитку вищої освіти Німеччини починається новий етап. Величезні перспективи відкрив процес європейської інтеграції (Болонський процес), що супроводжується формуванням єдиного загальноєвропейського інтелектуально-освітнього та науково-технічного простору. Починаючи з 1998 р., з поправкою до Закону про вищу освіту, Німеччина почала реалізацію ідей Болонського процесу. Першочерговим кроком в цьому напрямку був перехід до двохступеневої системи вузівської освіти. У 2000 р. КМК (конференція міністрів освіти) затвердила критерії поширення кредитної системи та модуляції, утворюючи таким чином єдину основу щодо регіональних концепцій освіти. Слід зауважити, що в Німеччині кожна з земель має певну автономію і може сама регулювати освітню політику та терміни впровадження та проходження освітніх реформ. Наприклад, у землі Північний Рейн-Вестфалія до 2012 р. всі університети повинні перейти на структуру підготовки педагогічних кадрів, що складається з трирічного бакалавріату, дворічної магістратури (один семестр присвячений педагогічній практиці) та рефендаріату на протязі одного року, після чого настає черга державного іспиту на посаду вчителя. До того ж в країні різних навчальних закладах діють власні правила щодо: а) термінів професійної підготовки педагогів (теоретична та практична фази); б) вимог до змісту освіти (доцільна кількість годин з кожної дисципліни); в) форми змісту державних іспитів; г) кваліфікації, що присвоюється педагогам. Нова система освіти впроваджується та існує в Німеччині поряд із традиційною дворівневою системою освіти.

На сьогоднішній день традиційна підготовка вчителів в Німеччині складається з двох етапів: освіта в університеті (до першого державного іспиту) та дворічної педагогічної практики «рефендаріат» (до другого завершального державного іспиту). До того ж, отримавши освіту в університеті, в залежності від того, яку ступінь та тип школи обрали майбутні педагоги, вони можуть отримати різні вчительські посади:

- посаду вчителя першого ступеню I (вчитель навчальної школи)
- посаду вчителя другого ступеню I (вчитель 5-10 класів базової, реальної школи, гімназії та об'єднаної школи)
- посаду вчителя другого ступеню II (вчитель 11-13 класів гімназії та об'єднаної школи)

Утім, на практиці багато студентів обирають право займати дві вчительські посади. Особливо часто зустрічається поєднання посади вчителя другого ступеню I та другого ступеню II.

Загальна тривалість освіти для вчителя першого ступеню I та другого ступеню I складає 6 семестрів (Зроки), вчителя другого ступеню II – 8 семестрів (4 роки). Ще один семестр існує задля складання іспитів. Після чого 2 роки триває педагогічна практика, яка закінчується складанням другого державного іспиту.

Як зазначено вище, окрім традиційної системи підготовки майбутніх вчителів, в Німеччині поступово вводиться інша дворівнева система за схемою бакалавр – магістр. Це так звана багаторівнева модель, в якій студент на першій ступені бакалавра навчається 6 семестрів, а потім, за бажанням, може отримати ступінь магістра (тривалість навчання складає від 2 до 4 семестрів, в залежності від обраної ступені посади вчителя). Після успішного проходження програми магістра студент може також навчатися в докторантурі із подальшим захистом дисертації.

Наприкінці 2004 р. КМК підготувала та ввела стандарти педагогічної освіти. Ці стандарти чітко окреслюють компетенції педагогів або вимоги кваліфікації, яким вони повинні відповідати протягом своєї професійної діяльності. Вже з 2005 р. стандарти стали запроваджуватися в освітній процес університетів. Запровадження стандартів для першої та другої фаз вищої освіти було великим поступом в системі педагогічної освіти Німеччини, оскільки пояснювало, що саме повинні знати та вміти молоді педагоги наприкінці вузу. Завдяки посиленню методичної та діагностичної підготовки студентів педагогічних вузів, це дозволило посилити професіоналізацію педагогічної освіти в сучасній ФРН. У 2008 та 2010 р.р. КМК внесла деякі корективи до стандартів професійної компетенції.

Під професійною компетенцією вчителя розуміють знання, здібності, готовність та навички, які повинні мати педагог задля вирішення конкретних проблем навчання. Ці компетенції повинні набуватися протягом різних шаблів освіти майбутнього вчителя. На першому шаблі навчання майбутній педагог набуває базові фахові компетенції – знання та методи, на яких будується освіта. Другий шабель – практичний, тобто майбутній педагог вчиться на практиці застосовувати теоретичні знання. У підготовці майбутніх німецьких педагогів розрізняється два основних види практики: «шкільна практика», яка передбачає отримання першого власного досвіду у школі з позицій професійної діяльності педагога; «дидактична практика», що забезпечує зв'язок теорії і практики з наголосом на специфічному професійному навчанні. Під час професійної практики педагога спостерігають різні форми навчально-виховного процесу, виконують аналітичні завдання. Таким чином, головним завданням практичної професійної підготовки є розвиток творчої особистості педагога як дидактичної мети німецької вищої школи. Третій шабель – це підвищення кваліфікації та/або перепідготовка. В останній редакції вимог щодо професійної компетенції вчителя, також дається докладний розподіл по окремим педагогічним спеціальностям, зокрема, фізичного виховання.

До професійної компетенції майбутнього педагога з фізичного виховання належать:

- Мати знання про спортивні та спеціальні вправи та рухи з обраних галузей фізичного виховання, виконувати фізичні вправи та рухи на відповідному рівні, а також вміти навчати їх інших

- Мати фахові знання, на основі науковообґрунтованих спортивних та фізичних вправ, вміти керувати та аналізувати учбові ситуації, що виникають під час проведення практичних занять

- Сприяти розвитку здібностей свідомих та соціальноорієнтованих вчителів своїх учнів, сприяти розвитку гри та спорту; розвивати в учнях самостійність, власну ініціативу, вміння оцінювати ситуації, залучати учнів до командної роботи задля спілкування та взаєморозуміння

- Мати ґрунтовні знання зі спортивно-наукової методології

- Розумітися на проблемах, темах, теоріях соціально-наукового та педагогічного дослідження, що пов'язані зі спортом

- Знати підходи дослідження з кінезіології (вчення про рухи), зокрема і науки про тренування, вміти застосовувати їх на практиці в школі (викладати і навчати) задля діагностики та розвитку пропаганди фізичної активності

- Знати майбутню професію у біографічному та суспільному контексті

- Розуміти пов'язані із здоров'ям профілактичні, соціально-політичні питання, що можуть виникнути на практичних заняттях

- Знати різні можливості аналізу, планування та організації занять та вміти їх використовувати

- Мати певний досвід та компетентність у плануванні й провадженні фізичного виховання та шкільного спорту, сприяти активному способу життя всієї школи та знати основи проведення діагностики (тестування) та оцінки діяльності (атестації) за фахом

Вивчення сучасного стану професійної підготовки педагогів Німеччини дозволяє зробити такі **висновки**: 1) у країні відсутня єдина загальнодержавна система професійної підготовки педагогів фізичного виховання. Кожна земля має свою власну структуру навчальних закладів, де готують педагогів, з урахуванням системи загальної освіти країни. У ФРН існує традиційна система організації підготовки викладачів фізичного виховання з отриманням кваліфікації вчителя різного ступеню та нова багаторівнева, що включає підготовку бакалаврів, магістрів та докторів з фізичного виховання та спорту; 2) незважаючи на неоднорідність структури професійної підготовки педагогів у Німеччині, кожний педагог з фізичного виховання наприкінці навчання повинен відповідати певним стандартам професійної компетентності: володінням фаховими теоретичними та практичними навичками праці з учнями, постійно розвивати та підвищувати свій професійний рівень.